

Frumvarp til laga

um breytingu á lögum nr. 23/2006, um upplýsingarétt um umhverfismál,
með síðari breytingum.

Flm.: Ólína Þorvarðardóttir, Mörður Árnason,
Birgitta Jónsdóttir, Skúli Helgason.

1. gr.

1. gr. laganna orðast svo:

Markmið laga þessara er að:

- a. tryggja almenningi aðgang að upplýsingum um umhverfismál sem stjórnvöld hafa yfir að ráða eða eru geymdar fyrir þeirra hönd,
- b. tryggja rétt fólks til að búa við heilsusamleg skilyrði og varðveita lífsgæði sín,
- c. stuðla að sterkari vitund um málefni á umhverfissviði, frjálsum skoðanaskiptum og aukinni þátttöku almennings í töku ákvarðana um umhverfismál,
- d. tryggja rétt almennings til þess að fá og frumkvæðisskyldu stjórnvalda til þess að veita upplýsingar um umhverfismál.

2. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 5. gr. laganna:

- a. Orðin „sé þess óskað“ í 1. másl. 1. mgr. falla brott.
- b. Við 2. másl. 1. mgr. bætist: nema ástand sé yfirvofandi sem haft geti skaðleg áhrif á umhverfi eða heilsu fólks eða dýra.

3. gr.

Við 10. gr. laganna bætist ný málsgrein, svohljóðandi:

Stjórnvöldum er ævinlega skylt að hafa frumkvæði að upplýsingagjöf sé ástæða til að ætla að veruleg frávik vegna mengandi efna í umhverfi geti haft í för með sér hættu eða skaðleg áhrif á umhverfi eða heilsu fólks eða dýra.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frumvarp þetta var lagt fram á 139. löggjafarþingi (690. mál) en hlaut ekki afgreiðslu. Er það því lagt fram á ný óbreytt. Með frumvarpinu eru lagðar til breytingar á löggjöf er snertir umhverfis- og mengunarmál. Í kjölfar fréttu um mikla díoxínmengun frá sorpbrennslustöðinni Funa í Skutulsfirði í Engidal í janúar 2011 ákvað umhverfisnefnd Alþingis að skoða nánar þá löggjöf um umhverfismál og upplýsingaskyldu stjórnvalda er snýr að mengunarmálum. Niðurstaðan var sú að kveða þyrfti skýrar á um frumkvæðis- og viðbragðsskyldu stjórnsýslu-

stofnana í íslenskri löggjöf og um rétt almennings til þess að vernda heilsu sína og lífsgæði. Þeir lagabálkar sem komu sérstaklega til skoðunar voru lög nr. 46/1980, um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum, lög nr. 7/1998, um hollustuhætti og mengunarvarnir, og lög nr. 23/2006, um upplýsingarétt um umhverfismál.

Í frumvarpinu eru lagðar til þónokkrar breytingar á lögum nr. 23/2006, um upplýsingarétt um umhverfismál. Í lögnum kemur fram að markmið þeirra sé að tryggja almennings aðgang að upplýsingum um umhverfismál, sem stjórnvöld hafa yfir að ráða eða geymdar eru fyrir þeirra hönd, til að stuðla að sterkari vitund um málefni á umhverfissviði, frjálsum skoðana-skiptum og aukinni þátttöku almennings í töku ákvarðana um umhverfismál og voru lög sett til innleiðingar á tilskipun 2003/4/EB um almennan aðgang að upplýsingum um umhverfismál. Í lögnum er áhersla á rétt almennings til að fá upplýsingar og skyldu stjórnvalda til þess að veita upplýsingar og miðla þeim greiðlega og skipulega. Að mati flutningsmanna er hins vegar hvorki í lögnum né tilskipuninni beinlínis kveðið á um frumkvæðisskyldu stjórnvalda þar sem þau fela ekki í sér bein fyrirmæli til stjórnvalda um að veita óumbeðnar upplýsingar og viðvaranir vegna mengunarhættu. Bent hefur verið á að tilskipun Evrópusambandsins sé ekki afdráttarlaus en flutningsmenn telja að hana megi þó skilja á þann veg að stjórnvöld hafi frumkvæðisskyldu í upplýsingagjöf sé mengunarhætta til staðar. Eru því lagðar til breytingar á þremur greinum laganna, markmiðsákvæði, ákvæði um upplýsingarétt almennings um umhverfismál og ákvæði um almenna miðlun upplýsinga um umhverfismál. Vonast er til þess að með breytingunum verði staða almennings gagnvart stjórnvöldum og skylda stjórnvalda tryggð, sem og að tryggður verði réttur fólks til að búa við heilsusamleg skilyrði og varðveita lífsgæði sín.